

Utländska utbildningsanordnare i Norden

Faugert & Co Utvärdering, augusti 2014

**Göran Melin, Sebastian Stålfors, Johanna Enberg, Malin Jondell
Assbring, Anders Håkansson och AnnaKarin Swenning**

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Förord	4
1. Inledning.....	5
1.1 Uppdraget	5
1.2 Genomförande och rapportens struktur	6
2. Utländska utbildningar i Norden	8
2.1 Internationell utblick.....	8
2.2 Bluffuniversitet.....	10
2.3 Gemensamma utgångspunkter	11
2.4 Danmark, Färöarna och Grönland.....	12
2.5 Finland och Åland.....	15
2.6 Norge	19
2.7 Island	20
2.8 Sverige	22
2.9 Jämförelse av länderna	28
3. Distansutbildningar och MOOCs	31
3.1 Distansutbildningar	31
3.2 MOOCs	32
4. Reflektioner och förslag till fortsatta nordiska initiativ	36
4.1 Reflektioner.....	36
4.2 Vad kan göras på nordisk nivå?.....	38
Executive Summary.....	40
Referenser.....	42
Bilaga A Intervjupersoner	43

Sammanfattning

Nordiska ministerrådet har noterat ett ökat intresse av utländska utbildningsanordnare att etablera sig i Norden. Detta intresse bör betraktas som en del av en internationell trend, där utbildning i allt högre grad handlas med som vilken annan vara eller tjänst som helst på en global marknad, och där den tidigare så viktiga fysiska platsen för ett campus inte längre är en avgörande faktor för utbud och efterfrågan.

Även om trenden anses positiv, går det inte att utesluta att det även finns tveksamma inslag bland dessa initiativ vilka kan innebära problem för studenter som läser vid dessa lärosäten. Anledningen är att tillsyn, uppföljning och kvalitetssäkring ligger utanför värdländernas ansvarsområde om utbildningarna inte är ackrediterade i landet i fråga. Dessutom är frågan speciellt intressant i ett nordiskt perspektiv där utbildningssystemen är avgiftsfria samtidigt som de utländska utbildningsanordnarna som etablerar sig i Norden finansierar sin verksamhet genom avgifter som studenterna betalar för att gå utbildningarna.

Syftet med studien är därför att beskriva gällande regelverk och hantering som avgör studenternas ställning och villkor, studiestöd, ackreditering, examina, kvalitetssäkring, etc. i samband med studier organiserade av utländska utbildningsleverantörer i Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland. Nivåerna 6 och 7 på International Standard Classification of Educations (ISCED) 8-gradiga skala ingår i studien vilket betyder att analysen inkluderar utbildningar på samma nivå som universitet och högskola i de nordiska länderna, inklusive professionshögskolorna i Danmark och polytechnics i Finland. I studien ingår även de icke-fysiska utbildningarna Massive Open Online Courses (MOOCs) och annan distansutbildning.

Faugert & Co Utvärdering AB har genomfört studien under perioden 11 november 2013 till 22 augusti 2014. Datasamlingen har bestått av dokumentstudier, djupintervjuer med 33 representanter för departement/ministerier, myndigheter, och de utländska utbildningsanordnare som idag finns etablerade i Norden.

Studien visar att det för närvarande finns fem utländska eller transnationella utbildningsetableringar i de nordiska länderna (tre stycken i Finland samt en i vardera Danmark och Sverige). Det kan förefalla få med tanke på den flora av lärosäten som finns i hela världen, men bör sättas i relation till det totala antalet liknande globala etableringar, som uppgick till 200 stycken 2011. Ingen av dessa fem etableringar är ackrediterad i sitt nordiska värdland (utan har sin ackreditering i respektive hemland). Studien visar att dessa utbildningar inte regleras av det aktuella nordiska

världens lagar och förordningar som gäller för respektive utbildningssystem. Istället behandlas dylika etableringar i stort sett som företag. Som sådana har de inte rätt till statligt stöd som de nationella lärosätena utan tar istället ut en studieavgift från studenterna. Världens regler för uppföljning, tillsyn och kvalitetssäkring gäller inte heller utan sköts av det land de är ackrediterade i. Danmark och Norge har gjort det svårare för oseriösa utländska etableringar eftersom universitetsbegreppet är skyddat i lag i dessa länder. För närvarande finns det inga utländska utbildningar som har blivit ackrediterade i Norden.

Vad gäller distansutbildning finns det idag ingen reglering i något nordiskt land för de personer som vill delta i distansutbildning som ges från andra länder. Det är möjligt att få en eventuell examen bedömd vid respektive nordiskt lands ENIC-NARIC-kontor. För närvarande är det dock endast Grönland, Island och Sverige som erbjuder studiemedel vid studier på distans från andra länder. Inget av de nordiska länderna erkänner MOOCs som formella poänggivande universitetskurser vilket medför att det idag inte är möjligt att få studiemedel för att delta i en MOOC. Samtidigt finns det oklarheter hur intyg från en genomförd MOOC ska betraktas, t.ex. hur det går till att bevisa att rätt person genomfört studierna eller vid validering av reell kompetens. Det pågår därför utredningar och diskussioner om MOOCs i de nordiska länderna som handlar om hur MOOCs generellt ska betraktas som fenomen och om ländernas lärosäten ska erbjuda MOOCs. Frågorna diskuteras även på nordisk nivå inom ramen för det nordiska universitetssamarbetet.

Nordiska ministerrådet skulle kunna ta initiativ till att studier och diskussioner kom till stånd kring olika aspekter av undersökningens resultat. Det finns till exempel skäl att undersöka möjligheterna till ett närmare nordiskt samarbete kring ackrediteringsfrågan med målet att nå en gemensam nordisk modell som kan ligga till grund för hur utländska utbildningsanordnare ska hanteras. En noggrann genomgång av MOOCs vore också av intresse som belyser olika aspekter kring hur fenomenet utvecklas internationellt, hur kvalitetssäkring, validering, examination, och studenträttigheter hanteras inom dess ram.

Förord

[Innhold]

1. Inledning

Under senare år har få nationella satsningar gjorts inom den högre utbildningssektorn vad gäller etableringar av nya universitet och högskolor i de nordiska länderna. Samtidigt finns det enligt Nordiska ministerrådet tecken på ett växande intresse bland utländska utbildningsanordnare att etablera sig i Norden, vilket givetvis kan ha en dynamisk och berikande effekt på våra samhällen. Det går emellertid inte att utesluta att det även finns tvivelaktiga inslag bland dessa initiativ som i slutändan kan leda till att enskilda studenter hamnar i kläm. Detta eftersom tillsyn, uppföljning och kvalitetssäkring i första hand inte är en fråga för värdlandet utan åvilar det utbildningssystem där lärosätet har sin ackreditering. Det är därför av betydelse att analysera hur väl de nordiska länderna står rustade att hantera en allt större global marknad för utbildning; och därmed ställa frågan hur ländernas lagstiftning och förordningar ser ut som berör utländska utbildningsanordnare.

Undersökningen ger en ögonblicksbild av läget som det ser ut 2014. En djupare framställning inklusive utvecklingen över tid – såsom en genomgång av samtliga utländska etableringar som skett och försvunnit i Norden eller *om* och *hur* lagstiftning och villkor rörande dessa utbildningsinstitutioner förändrats och anpassats till en ny verklighet – har av resursmässiga skäl inte genomförts.

1.1 Uppdraget

Nordiska ministerrådet har givit Faugert & Co Utvärdering AB i uppdrag att kartlägga gällande regelverk och praktisk hantering rörande studenternas ställning och villkor, studiestöd, ackreditering, examina, kvalitetssäkring, etc. i samband med studier anordnade av utländska utbildningsinstitutioner (som i det följande även inkluderar transnationella utbildningsleverantörer) i de nordiska länderna. Bland utländska utbildningsanordnare ingår också de icke-fysiska utbildningar som kallas Massive Open Online Courses (MOOCs) och annan distansutbildning. Undersökningen är tänkt att utgöra ett underlag för utbyte av kunskap och erfarenhet mellan de nordiska länderna och omfattar följande tre delar:

- För varje land beskrivs de villkor som gäller för utländska och transnationella leverantörer av högre utbildning, inklusive en beskrivning av:

- ländernas lagstiftning som reglerar utländska och mellanstatliga utbildningsleverantörer
 - nationella regler för ackreditering av utbildningsleverantören/utbildningen och vem som ansvarar för ackreditering
 - ländernas regler för uppföljning och kvalitetssäkring av utländska utbildningsleverantörer/utbildningar och vem som ansvarar för tillsyn och kvalitetssäkring
 - ländernas arbete med kvalifikationer och utländska utbildningsleverantörers ställning och klassificering häri
 - vilka krav/möjligheter som finns för utländska utbildningsleverantörer att följa värdlandets regelverk, exempelvis avseende vilken examen som studenterna kan få
- En jämförelse av hur regeringar/myndigheter hanterar utländska och transnationella utbildningsleverantörer, däribland anordnare av MOOCs, när det kommer till resursfördelning, erkännandefrågor och studiestöd
 - Specifikt för utländsk distansutbildning görs en beskrivning av eventuella särskilda regler för studenter som läser distansutbildning samt MOOCs, inklusive om de studerande är berättigade till studiestöd

Undersökningen omfattar de fem nordiska länderna inklusive Färöarna, Grönland och Åland; de sistnämnda områdena kommer emellertid inte ges samma detaljerade belysning som de fem länderna. De högre utbildningar som studien omfattar motsvarar nivåerna 6 och 7 på International Standard Classification of Educations (ISCED) 8-gradiga skala. Nivå 6 inkluderar kandidatnivå eller motsvarande och nivå 7 mastersnivå eller motsvarande. I praktiken innebär det att undersökningen inkluderar utländska utbildningsanordnare som erbjuder akademisk utbildning på samma nivå som universitet och högskola i de nordiska länderna, inklusive professionshögskolorna i Danmark och polytechnics i Finland.

1.2 Genomförande och rapportens struktur

Uppdraget har genomförts under perioden november 2013 till augusti 2014 av Göran Melin (projektledare), Sebastian Stålfors, Johanna Enberg, Malin Jondell Assbring, Anders Håkansson och AnnaKarin Swenning (kvalitetssäkrare).

Som bakgrundsinformation har rapporter, dokument, lagar och regler som berör ländernas utbildningssystem ur olika perspektiv använts. Dock vilar undersökningens empiriska bas främst på de 33 intervjuer som genomförts mellan januari och juni 2014 med representanter från ländernas departement/ministerier med sakansvar för frågor som rör högre utbildning, centrala myndigheter i respektive utbildningssystem, ländernas

ENIC-NARIC-kontor¹ samt med personer i ansvarsställning vid etablerade utländska utbildningsinstitutioner i Norden.

Syftet med intervjuerna med departement/ministerier och myndigheter var framförallt att komplettera den insamlade skriftliga dokumentationen kring ländernas lagar och regler samt fördjupa kunskapen kring befintliga och eventuellt kommande etableringar av utländska utbildningar i länderna, hur omfattande intresset är från utländska utbildningsanordnare för sådana etableringar, hur kontakterna ser ut med potentiella utbildningsleverantörer på väg att etablera sig, och om det finns en upparbetad praxis som länderna följer vid etableringar. Intervjuerna syftade också till att få kännedom om ansvariga departements och myndigheters hantering av MOOCs och distansutbildningar. Intervjuerna med ansvariga personer för utländska utbildningsanordnare med etableringar i något nordiskt land syftade framförallt till att utröna vilka utbildningar de erbjuder, hur många studenter som läser vid dessa lärosäten och vilka motiv som ligger bakom etableringen.

Ett tolkningsseminarium hölls med Nordiska ministerrådet och inbjudna intressenter den 15 maj 2014.

Rapporten är strukturerad enligt följande: Efter detta inledande kapitel presenteras vår undersökning av utländska utbildningar i de nordiska länderna, de lagar och regler som omgärdar dem och vilka utbildningsinstitutionerna är i kapitel 2. Kapitel 3 redovisar hur länderna hanterar MOOCs och distansutbildning och i kapitel 4 diskuterar vi konsekvenserna av analysen och lämnar några rekommendationer för framtiden.

En förteckning över intervjupersonerna finns i bilaga A.

¹ ENIC-NARIC-kontoren ansvarar för erkännande av utländska examina.

2. Utländska utbildningar i Norden

I föreliggande kapitel beskrivs respektive nordiskt lands lagstiftning, ansvariga myndigheter och aktuella etablerade utländska utbildningsanordnare. Kapitlet inleds med en kort redovisning av utländska utbildningsanordnare i en global kontext, förekomsten av bluffuniversitet, samt gemensamma utgångspunkter för de nordiska utbildningssystemen inom ramen för det europeiska samarbetet. Kapitlet avslutas med en kort sammanfattande jämförelse av länderna utifrån vad som framkommit av redovisningen.

2.1 Internationell utblick

Vi har inom ramen för den här studien funnit fyra utländska utbildningsleverantörer med etableringar i Norden. En av leverantörerna har etableringar i två av länderna vilket gör att den totala summan utländska etableringar av högre utbildning i Norden är fem. Antalet kan förefalla litet med tanke på det stora antal högre utbildningsinstitutioner som existerar i världen. Dock måste siffran samtidigt sättas i relation till det totala antalet existerande utbildningsetableringar; siffran "fem" blir då mer förståelig. Utländska utbildningsetableringar definieras som *international branch campus* (IBCs) av The Observatory on Borderless Higher Education² och beskrivs som högre utbildningsinstitutioner som dels är fysiskt lokaliserade i ett annat land (värdland) än hemlandet, och dels utger minst en examen i värdlandet som är godkänd i institutionernas hemland. Enligt samma organisation uppgick antalet dylika etableringar globalt till 200 stycken 2011 medan ytterligare 37 var på gång att etableras de närmaste kommande två åren (alltså t.o.m. 2013). Inom ramen för den här studien går det inte att verifiera om dessa planerade etableringar har kommit till stånd eller inte, men mot bakgrund av den stabila ökning som observerats sedan 2006 (2006: 82 stycken, 2009: 162 stycken, 2011: 200 stycken) finns det skäl att tro att en ökning skett även under senare år. Motiven till etableringarna beskrivs som flera, varav tillgång till den del av den internationella studentmarknaden som inte vill eller har råd att studera utomlands; intäkterna i samband med den nya marknaden; och den prestige det ger att betraktas som en internationell institution med globala ambitioner, förefaller vara de viktigaste. Amerikanska universitet

² The Observatory on Borderless Higher Education (2012): *International Branch Campuses Report Final*.

fortsätter att vara de som etablerar flest antal IBC, även om mängden stagnerat något under senare år. Under tiden finns det även tecken på ett skifte av etableringar i världen, från Mellanöstern, där alltså flest etableringar ägt rum under senare år, till Ost- och Sydasien.

De båda tabellerna nedan illustrerar fördelningen av IBC-etableringar per *hemland* respektive per *världland* 2011. Som framgår av Tabell 1 har 24 länder etableringar utomlands; de flesta är hemland till endast en IBC. USA har överlägset flest, 78 stycken, medan Frankrike och Storbritannien har 27 respektive 25 stycken. Därefter följer Indien och Australien, båda med tvåsiffriga tal. En närmare titt på den geografiska spridningen ger för handen att Nordamerika har flest IBC (82 stycken), därefter följer Europa (69 stycken), Asien (33 stycken) och Australien (12 stycken). Minst antal etableringar utomlands har Afrika samt Sydamerika (två etableringar utomlands var). Sverige är ensam i Norden med en etablering utomlands (Stockholms Handelshögskolas etablering i Ryssland).

Tabell 1. Internationella Branch Campus, 2011, hemländer

Land	Antal IBC etablerade utomlands
USA	78
Frankrike	27
Storbritannien	25
Indien	17
Australien	12
Iran	1
Malaysia	1
Nederländerna	1
Kanada	1
Irland	1
Schweiz	1
Uganda	1
Chile	1
Estland	1
Tyskland	1
Italien	1
Kina	1
Libanon	1
Pakistan	1
Filipinerna	1
Ryssland	1
Spanien	1
Sverige	1
Venezuela	1

Källa: *The Observatory on Borderless Higher Education (2012): International Branch Campuses Report Final*.

Tabell 2 visar elva länder med flest IBC etableringar. Fördelningen har en slagsida mot Mellanöstern och Sydostasien, där Förenade Arabemiraten har den största andelen; 37 stycken. Värt att notera är att USA, som alltså är hemland åt flest IBC, endast har tre utländska etableringar i landet. Den geografiska utbredningen av IBC är koncentrerad till Asien, där 66 % av den totala andelen IBC återfinns (132 stycken), därefter följer Europa (32 stycken) Sydamerika och Afrika (14 respektive 13 stycken vardera), Nordamerika (7 stycken) och sist Australien (2 stycken).

Tabell 2. Internationella Branch Campus, 2011, värdländer

Land	Antal IBC etablerade i landet
Förenade Arabemiraten	37
Singapore	18
Kina	17
Quatar	10
Malaysia	7
Storbritannien	6
Indien	5
Mauritius	5
Kanada	4
Hongkong	4
Japan	4

Källa: *The Observatory on Borderless Higher Education (2012): International Branch Campuses Report Final.*

2.2 Bluffuniversitet

Fenomenet bluffuniversitet (eng. *diploma mills*) kommer ibland på tal i samband med att utländska utbildningsinstitutioner diskuteras. Ett bluffuniversitet kan betecknas som en organisation eller individ som utfärdar falska betyg eller examensbevis utan att ställa egentliga krav på studier och utan att någon erkänd myndighet eller organisation utövar tillsyn över dess verksamhet. Det är vanligt att bluffuniversitet väljer ett namn som är mycket likartat ett väletablerat och prestigefyllt existerande universitet, ofta i den engelsktalande delen av världen. Fenomenet har funnits länge, inte minst i USA, men har expanderat kraftigt under 2000-talet, i takt med att bluffuniversitet har flyttat sin verksamhet till Internet där de ofta marknadsför sig med hjälp av skräppost. Vår undersökning har funnit en intressant skillnad mellan hur länderna har valt att lagstifta, eller avstå från att lagstifta, kring förekomsten bluffuniversitet. Medan universitetsbegreppet är skyddat i lag i Danmark och Norge finns ingen sådan lag i övriga nordiska länder. I Norge utgör dessutom användandet av intyg från dylika lärosäten, såsom examensintyg, ett brott.

Hur stort problemet med falska universitet är rent kvantitativt är dock svårt att uppskatta. Samtliga nordiska länder saknar systematisk statistik om förekomsten. Trots att det enligt norska *universitets- og høyskoleloven* inte är lagligt att etablera och driva falska universitet i landet, har den norska myndigheten för kvalitetssäkring av högre utbildning, NOKUT, registrerat ca femton fall av bluffuniversitet under perioden 2010–2013. Enligt Styrelsen for Videregående Uddannelser är problemet litet i Danmark, medan både Utbildningsstyrelsen och Universitets- och högskolerådet i Finland respektive Sverige anser att det förekommer bluffuniversitet i länderna även om det råder olika uppfattningar om hur stort problemet egentligen är. På Island, Grönland och Färöarna har ansvariga myndigheter inte hört talas om något fall av bluffuniversitet. Även om problemets omfattning alltså är något oklar, förekommer helt klart aktiviteter som kan liknas vid bluffuniversitet i Norden. Vi har trots det inte funnit att problemet har någon väsentlig betydelse för hur utländska utbildningsanordnare hanteras i praktiken i de nordiska länderna.

2.3 Gemensamma utgångspunkter

Det är viktigt att komma ihåg att utländska utbildningsanordnare som verkar i ett nordiskt land även agerar i en bredare europeisk kontext. Här utgör European Qualification Framework (EQF) en gemensam europeisk referensram som knyter samman olika länders kvalifikationssystem genom att fungera som ett översättningsverktyg som ska göra kvalifikationer från olika länder och system i Europa lättare att förstå. Det är ett verktyg för att beskriva resultat av lärande – learning outcomes – i tre kategorier; kunskaper, färdigheter och kompetens. Referensramen har två huvudmål: att främja medborgarnas rörlighet mellan länder och underlätta deras livslånga lärande. EQF innehåller åtta referensnivåer som spänner över hela registret av kvalifikationer, från grundläggande nivå (nivå 1) till avancerad nivå (nivå 8).

Den europeiska referensramen för kvalifikationer ska kompletteras med nationella referensramar (NQF) som ska vara kompatibla och transparenta. För att få ett fungerande EQF har europeiska länder som deltar i "Utbildning 2020"³ uppmanats att koppla sina nationella kvalifikationsnivåer till lämpliga nivåer av EQF och indikera den relevanta EQF nivå för alla nya kvalifikationsintyg, examensbevis och Europassdokument.⁴ Enligt Europeiska kommissionen hade nio EU-länder slutfört sina nationella "hänvisningsprocesser" i juni 2014, d.v.s. möjliggjort jämförelse av nat-

³ Utbildning 2020 är en strategisk ram för europeiskt utbildningssamarbete som bygger vidare på det tidigare arbetsprogrammet "Utbildning 2010". Det drar upp allmänna strategiska mål för medlemsstaterna, inklusive en samling principer för att nå dessa mål och gemensamma arbetsmetoder med prioriterade områden för varje arbetscykel.

⁴ Myndigheten för yrkeshögskolans årsrapportering (2010): *Förslag till svenskt kvalifikationsramverk*

ionella kvalifikationsnivåer med nivåerna i den europeiska referensramen. Bland de nordiska länderna är det Danmark och Island (som jämte Norge är med i processen som icke-EU länder) som har slutfört sina processer.⁵ I våra intervjuer med ansvariga myndigheter framkommer det att ett tätt samarbete förekommit mellan länderna inom ramen för NUS – det nordiska universitetssamarbetet.

Vi ska i det närmaste, med start i Danmark, Färöarna och Grönland, titta närmare på de nordiska ländernas regelverk som berör utländska utbildningsanordnare i Norden, de viktigaste centrala myndigheterna som ansvarar för dessa samt vilka utländska utbildningsanordnare som idag finns etablerade i Norden.

2.4 Danmark, Färöarna och Grönland

Eftersom de färöiska och grönländska utbildningssystemen till viss del skiljer sig från det danska systemet behandlas dessa separat i det följande avsnittet.

I Danmark finns det flera olika typer av högre utbildning. Det finns kortare utbildningar som maritima utbildningar och yrkesakademiutbildningar som normalt omfattar 2 år, *professionsbacheloruddannelser* som omfattar 3–4 år samt konstnärliga bachelorutbildningar och universitetsutbildningar som omfattar 3–6 år.

De danska universiteten lyder under universitetslagen (LBK nr 367 af 25/03/2013). Det finns även lagar som reglerar yrkesakademiutbildningar, professionshögskolor, maritima utbildningar samt konstnärliga utbildningar och institutioner.

Den högre utbildningen lyder under Uddannelse- og Forskningsministeriet. Under 2013 antogs i Danmark en ny ackrediteringslag som bl.a. innebär att fokus läggs på att ackreditera institutioner snarare än enskilda utbildningar. Den myndighet som ansvarar för ackreditering av institutioner för högre utbildning och högre utbildningar heter Danmarks Akkrediteringsinstitution. I slutet av 2013 bildades även Styrelsen for Videregående Uddannelser som bl.a. har till uppgift att utveckla den högre utbildningen, lämna statligt stöd till utbildningsinstitutioner och säkra en ökad kvalitet. Ytterligare en myndighet som har ansvar inom området är Danmarks Evalueringsinstitut, som har till uppgift att följa upp och utvärdera högre utbildningars kvalitet.

2.4.1 Utländska utbildningsanordnare

Enligt de personer som vi har intervjuat har det förekommit att utländska utbildningsanordnare har hört sig för hos Uddannelse- og

⁵ Europeiska kommissionen: http://ec.europa.eu/eqf/home_en.htm, European Qualification Framework, 140624

Forskningsministeriet om huruvida det är möjligt att etablera sig i Danmark, men det har endast varit ett fåtal förfrågningar. För närvarande finns det en utländsk utbildningsanordnare i Danmark: Henley Business School.

Det finns inga särskilda regler för utländska utbildningsanordnare om de vill etablera sig i Danmark och en utländsk utbildningsanordnare får fritt erbjuda utbildningar, däremot är det endast godkända universitet som får statligt stöd enligt universitetslagen. Den enda reglering som har en koppling till detta område är om ett utländskt universitet vill kalla sig universitet i Danmark så måste det vara godkänt som ett sådant i sitt hemland. Lagstiftningen tillkom mot bakgrund av att någon form av bluffuniversitet tidigare försökt etablera sig i landet.

I Danmark är det möjligt att få studiestöd om man studerar vid godkända högre utbildningar. De flesta av dessa utbildningar bedrivs vid statliga utbildningsinstitutioner, men det finns även godkända utbildningar som ges av privata aktörer. Om någon av dessa utbildningar har en utländsk ägare är svårt att fastställa utan att gå närmare in på varje enskilt fall. En av förutsättningarna för att få studiestöd är att studierna måste bedrivas på heltid.

Henley Business School

Henley Business School (HBS) startade sin verksamhet i Danmark 1986 och erbjuder studier på deltid under 2–2,5 år som leder till en *Master of Business Administration* (MBA). 50–60 studenter tas in per läsår och undervisningen bedrivs på engelska i lokaler i Köpenhamn av lärare från HBS i Storbritannien. Den brittiska HBS hör till University of Reading i Storbritannien och det är University of Reading som ställer ut examen till de danska studenterna. Henley Business School i Danmark är fristående från University of Reading och drivs av en icke-vinstdrivande stiftelse, International Management Education (IME).

HBS har bedrivit utbildningsverksamhet sedan 1945 och erbjuder sedan 1960 olika MBA-program. För närvarande har HBS studenter från 190 länder som läser vid någon av dess etableringar i tio länder,⁶ dock har inte samtliga etableringar samma legala status. Till exempel är HBS i Helsingfors en del av University of Reading medan HBS i Köpenhamn alltså är en egen juridisk person och endast representerar HBS. Dock erbjuder HBS i Köpenhamn samma MBA-program som de övriga.

Ett grundkrav för att antas till utbildningen vid HBS i Danmark är att den sökande har en *Bachelor's Degree*. HBS tar ut studentavgifter på DKK 417 500 för hela utbildningen och de som studerar vid utbildningen gör det oftast vid sidan av ett arbete och i många fall kan det vara arbetsgivaren som betalar för utbildningen. Det är en fördel att

⁶ HBS finns i följande länder och territorier förutom Danmark: Finland, Hongkong, Irland, Malaysia, Malta, Storbritannien, Sydafrika, och Trinidad. Planer finns även på att expandera till Kina och Ryssland.

utbildningen ges i Danmark, enligt HBS ledning, eftersom de flesta som studerar vid skolan gör det på deltid.

Företrädare för HBS uppger att de tidigare har försökt få medel från den danska staten, men att det inte har varit möjligt eftersom HBS inte är en dansk statlig utbildningsinstitution.

2.4.2 Färöarna

Det färöiska utbildningssystemet är ett självständigt system som bygger på det danska utbildningssystemet. På Färöarna finns Färöarnas universitet (Fróðskaparsetur Føroya), The Centre of Maritime Studies and Engineering och Handelsskolan, som både innefattar en gymnasiedel och en del för högre utbildning. Den högre utbildningen på Handelsskolan består av utbildningar som ges av universitet i England, Skottland och Danmark. I vissa fall ges utbildningen både på Färöarna och på universitetet i det andra landet. Färöarnas universitet har också avtal med universitet i andra länder och köper t.ex. in terminer från andra universitet i de fall det saknas en egen kompetens. En viss del av denna undervisning kan även ges i form av distansutbildning.

På Färöarna regleras universitetet av en lagtingslag från 2008. Förutom inslagen av utländska utbildningar på universitetet och handelsskolan finns det inga utländska utbildningsanordnare på Färöarna.

Den högre utbildningen lyder under Utbildnings-, forsknings- och kulturdepartementet (Mentamálaráðið). I lagtingslagen framgår att universitetet ska utvärderas av externa specialister. För närvarande pågår en sådan granskning som ska vara färdig hösten 2014.

2.4.3 Grönland

Det grönländska utbildningssystemet för högre utbildning bygger på det danska systemet. Det pågår för närvarande en reformering av de högre utbildningarna där några utbildningar på mellannivå håller på att fasas ut. De högre utbildningarna delas in i två olika grupper: professionsutbildningar som t.ex. sjuksköterska och journalist samt akademiska utbildningar.

Exempel på högre utbildningsinstitutioner är Grönlands universitet, Grönlands seminarium för lärarutbildning och Center for sundhedsuddannelser. Center for arktisk teknologi utbildar arktiska diplomingenjörer och hör till Danmarks tekniska universitet.

Många grönländska studenter läser vid danska universitet och det finns även möjligheter att studera vid universitet i USA och Kanada liksom i olika EU-länder. Det finns inga utländska utbildningsanordnare på Grönland.

2.5 Finland och Åland

Till skillnad från Danmark, Färöarna och Grönland finns det i allt väsentligt ingen åtskillnad mellan Finland och Åland vad gäller utbildningssystemet. Vi gör därför inte någon uppdelning dem emellan i den följande framställningen.

Det finländska högskolesystemet består av två kompletterande sektorer: universitet och polytechnics (eller *universities of applied sciences*). De finländska universiteten som verkar inom Undervisnings- och kulturministeriets sektor lyder under universitetslagen (558/2009). Lagen listar alla universitet som erhåller finansiering från Undervisnings- och kulturministeriet och tilldelning av finländska examina anges i stadgarna (förordningen om universitetsexamina 794/2004).

De finska polytechnics som verkar inom Undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde lyder under polytechnicslagen (351/2003). Till skillnad från universiteten listas inte polytechnics i lagen, men för att kunna få finansiering och dela ut finländska examina behöver lärosätena en operativ licens som beviljas av regeringen (Förordning om yrkeshögskolor 352/2003).

Det är alltså endast finska lärosäten (14 universitet och 25 polytechnics) som har tillstånd att utge finska examina. Pedagogiska tjänster kan fritt tillhandahållas i Finland av såväl inhemska som utländska organisationer. Villkoret är att tjänsteleverantören är registrerad hos berörda myndigheter, t.ex. har ett företags-ID-nummer.

Det finns inte något separat ackrediteringssystem i Finland förutom ovannämnda rättsliga förfarande. Universitet och polytechnics som verkar under lagarna som nämndes ovan hör till Finlands officiella högskolesystem, övriga gör det inte. Universitet och polytechnics kan självständigt erkänna examina eller studier genomförda vid andra universitet eller institutioner för högre utbildning.

Det finns inga särskilda regler för Ålands del vad gäller utländsk utbildning. Högskolan på Åland följer i princip det regelverk som gäller i övriga Finland.

2.5.1 Utländska utbildningsanordnare

Under de senaste fem åren har omkring tre eller fyra olika utländska utbildningsanordnare kontaktat det finska Undervisnings- och kulturministeriet per år angående möjligheterna att bedriva verksamhet i landet. För närvarande finns tre utländska utbildningsanordnare etablerade i Finland, samtliga i Helsingfors. Den äldsta, Henley Business School, etablerade sig 1986 medan Estonian Business School och Tallinn University Law School öppnade 2011 respektive 2012. Enligt uppgift från finska Undervisnings- och kulturministeriet har ett fjärde lärosäte, Tallinn University of Technology, långtgående planer på en etablering i Helsingfors, något som lärosätet i fråga varken vill bekräfta eller dementera.

Även om Undervisnings- och kulturministeriet värdesätter att utländska utbildningsanordnare tar kontakt finns det, enligt ministeriet, inget i det finska regelsystemet som förhindrar dylika etableringar. Om en utländsk utbildningsanordnare i framtiden vill utfärda finska examina och därmed bli en del av det finska utbildningssystemet måste de däremot ansöka om detta hos ministeriet. Dock har inget lärosäte hittills, inte heller de nämnda etablerade, inkommit med en sådan ansökan. Ministeriet påpekar att möjligheten för en utländsk utbildningsanordnare att bli en integrerad del av det finska utbildningssystemet endast är en teoretisk möjlighet; det finns ingen utarbetad praxis för hur en sådan ansökan skulle behandlas. Intervjupersonen påpekar att regeringen behöver studera frågan närmare för att eventuellt fastställa hur ett sådant ärende bör hanteras om det skulle bli aktuellt.

Enligt ministeriet har Finland en utbredd handelsfrihet vilket även inbegriper utbildningssektorn. Såväl finska som utländska utbildningsanordnare kan fritt etablera sin verksamhet i landet. Utbildningarna räknas då som vilken servicetjänst som helst. Förutsättningen är att utbildningsanordnarna är registrerade hos relevanta myndigheter och, som tidigare nämnts, har ett företags-ID-nummer. Baserat på handelsfriheten kan både finska och utländska organisationer tillhandahålla utbildningar som är likvärdiga dem som ges av finska universitet och polytechnics. Dessa utbildningar har inte rätt till statliga medel eller utfärda finska examina. Det finns således ingen statlig ackreditering eller kontroll av dessa verksamheter.

En tydlig skillnad mellan de finska utbildningsinstitutionerna och de utländska är att de senare är avgiftsfinansierade medan de finska är avgiftsfria. Studenter som läser utbildningarna är berättigade studiemedel på samma sätt som de är berättigade studiemedel när de läser vid universitet utomlands.

I det följande presenteras de tre utländska utbildningsanordnarna lite närmare.

Henley Business School

Liksom i Danmark finns Henley Business School (HBS) etablerat i Finland. Dock utgör HBS en del av det brittiska universitetet University of Reading och är alltså inte fristående som HBS i Danmark. HBS, som alltså etablerade sin verksamhet i Helsingfors 1986, erbjuder Flexible Executive MBA och tar in mellan 18 och 22 studenter per läsår. Enligt den nuvarande ledningen för HBS i Helsingfors var det viktigaste skälet till etableringen den goda marknadspotentialen som bedömdes finnas i Finland, vilket sin tur anses bero på ett högt intresse för högre utbildning och dess "exceptionellt" höga status i landet.

Studenter inskrivna vid HBS i Helsingfors deltar i workshops som ingår i utbildningarna både i Helsingfors och på andra ställen, främst i Tyskland och vid University of Reading i England. Studenterna kommer främst från Finland men även från Baltikum och Ryssland. Fakulteten består av

HBS egna lärare med bas vid University of Reading, vilka reser till HBS olika lokaler och arrangerar workshops. Studenterna får alltså, inom ramen för utbildningen, vara beredda att resa till de platser som är aktuella. HBS har aldrig haft någon ambition att bli en del av det finska utbildningssystemet vilket resulterat i att utbildningarna inte leder till någon finsk examen.

HBS-ledningen anser att den finska skattemyndigheten (Skatteförvaltningen) ibland utgör ett problem för studenterna. Trots att ledningen bedömer att lagen tillåter det, har vissa studenter vid upprepade tillfällen nekats att göra skatteavdrag med hänvisning till betalda terminsavgifter vid HBS, medan andra har beviljats avdrag. Det finska skattesystemet anses därför vara oförutsägbart och svårt att förstå. Tyskland framhålls som ett föredöme där skatteavdrag med hänvisning till terminsavgifter vid utbildningsinstitutioner fungerar väl.

Estonian Business School

Estonian Business School (EBS) är ett estniskt lärosäte som finns etablerat på två ställen, dels i Tallinn och dels i Helsingfors. Etableringen i Helsingfors gjordes 2011 efter att man studerat den finska marknaden sedan 2007. Skälet till etableringen i Finland var, enligt dess ledning, det ökande antalet finska studenter som läste kurser vid EBS i Tallinn. I djupintervjuer med studenter framkom att studenterna gärna läser vid ett utländskt universitet, men föredrar att göra det i hemlandet.

Idag erbjuder man studenterna utbildning i International Business Administration upp till kandidatnivå (Bachelor Degree) men kommer från och med läsåret 2015 erbjuda en MBA-utbildning. Undervisningen sker på engelska och antalet studenter inskrivna i Helsingfors är 160 fördelade på olika nivåer; den första kullen studenter kommer att ta sin estniska examen hösten 2014. Verksamheten finansieras uteslutande genom terminsavgifter.

Fakulteten är med några få undantag baserad i Tallinn och reser alltså till Helsingfors för att ge kurser, vilket tillskillnad från HBS gör att studenterna inte behöver resa utanför Helsingfors för att följa kurserna. En tvådagars introduktionskurs i början av utbildningen är den enda gången de behöver bege sig till Tallinn inom ramen för utbildningen.

Ledningen för EBS i Helsingfors framhåller att de aldrig har övervägt att ansöka om att bli en del av det finska utbildningssystemet. De är nöjda med sakernas tillstånd och har efter kontakter med det finska Undervisnings- och kulturministeriet förstått att de accepterar verksamheten och inte har någon anledning att lägga sig i den.

Trots att de måste betala själva väljer alltså studenter att gå de utbildningar som erbjuds vid EBS. Ledningen tror inte att det handlar om studenter som inte har tillräckligt goda betyg för att komma in på några av de finska universiteten, utan om studiemotiverade personer som vill ha en internationell examen.

EBS säger sig inte ha några omedelbara planer att etablera sig i fler länder.

Tallinn University Law School

Tallinn University Law School (TLU Law School) etablerade sin verksamhet i Helsingfors 2012 och erbjuder där identiska utbildningar och examina som i Tallinn; Bachelor of Law och Master in International Business Law. Främsta skälet till etableringen var, precis som för EBS, att ge finska studenter möjligheten att studera vid skolan utan att behöva flytta till Tallinn. Enligt ledningen för TLU Law School identifierade man ett behov i Finland av utbildningen samtidigt som den geografiska och kulturella närheten till Helsingfors också innebär goda förutsättningar. Antalet studenter under innevarande läsår är 70 men redan till hösten 2014 beräknas 120 studenter antas till lärosätet. Avgiften per läsår är EUR 3 952.

Ledningen säger sig ha mycket goda faciliteter i Helsingfors för att bedriva utbildning, inklusive tillgång till universitets- och nationalbibliotek. Studenterna behöver inte resa utanför Helsingfors för att följa undervisningen, istället reser den i Tallinn baserade fakulteten till Helsingfors. Några lärare är också bosatta i Helsingfors.

Skälen till att finska studenter väljer att läsa vid TLU Law School i Helsingfors är enligt lärosätet flera. Förutom att de kan läsa en internationell utbildning på hemmaplan, tror ledningen att den främsta orsaken är att finska universitet inte erbjuder samma utbildningar som TLU Law School. Till exempel kan studenterna förutom finsk juridik även läsa internationell och europeisk juridik vid TLU Law School vilket ökar möjligheterna till specialisering. Det faktum att undervisningen sker på engelska framhålls också som en av orsakerna till intresset från finska studenter. TLU Law School anser att standarden bland studenterna är hög, vilket bland annat säkerställs genom ett inträdesprov; ingen kommer in endast på grund av att de har möjlighet att betala terminsavgifterna.

TLU Law School säger sig inte ha övervägt att bli en del av det finska utbildningssystemet eftersom det europeiska samarbetet gör att en examen vid TLU Law School är densamma som i övriga europeiska länder. Studenterna vid TLU Law School har samma förutsättningar att läsa vidare vid ett annat universitet i Europa som studenter vid finska universitet.

Precis som Estonian Business School har TLU Law School varit i kontakt med det finska Undervisnings- och kulturministeriet i samband med etableringen i Helsingfors. Orsaken var att de ville försäkra sig om att ministeriet inte hade något emot etableringen; beskedet från ministeriet var att ärendet inte ansågs ligga inom dess behörighetsområde. Även om en intervjuperson vid det finska Undervisnings- och kulturministeriet hävdade att den här typen av etableringar räknas som företag, behandlas TLU Law School, enligt dem själva, som ett lärosäte vad gäller beskattning.

För närvarande finns det inte några konkreta planer på ytterligare etableringar från lärosätets sida, även om ytterligare expansion diskuterats inom ramen för skolans strategiska plan.

2.6 Norge

Den högre utbildningssektorn i Norge regleras av universitets- och högskolelagen (LOV-2005-04-01-15). Enligt lagen, §§ 2-1 och 2-2 med föreskrifter, godkänner Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) universitet och högskolor. Norge har åtta universitet, 36 högskolor och nio vetenskapliga högskolor. Det finns också ett antal privata institutioner som erbjuder högre utbildning.

En åtskillnad finns mellan ackrediterade och icke ackrediterade utbildningsinstitutioner; ackreditering ger befogenhet att skapa utbildningar utan godkännande från NOKUT. Något förenklat måste högskolor utan ackreditering söka tillstånd hos NOKUT för att upprätta alla nya utbildningar, medan universitet kan skapa kurser på alla nivåer utan godkännande. Ackreditering för enskilda kurser eller utbildningar kan också ges till institutioner som inte betraktas som högre utbildningsinstitutioner. Det ger institutionen rätt att erbjuda utbildning och utfärda examen för utbildningar för vilka ackreditering har beviljats.

NOKUT ansvarar genom ackrediterings- och godkännandeförordningen för den övergripande kontrollen av högre utbildning i Norge. Myndigheten ansvarar också för att säkerställa kvalitet i utbildningen och utövar tillsyn enligt föreskriften för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Myndigheten har bland annat till uppgift att utvärdera kvalitetssäkringssystemen vid norska universitet och högskolor.

En utbildning som inte är ackrediterad av NOKUT får inte marknadsföras som en norsk högskoleutbildning och medger inte studielån eller stipendium från Lånekassen. Utbildningen kan inte heller resultera i en norsk examen, men kan i efterhand godkännas av NOKUT. Universitet och högskolor kan också ge ett godkännande (*faglig godkjenning*) av en utländsk högskoleutbildning som motsvarar de examina och studieprogram de själva erbjuder.

2.6.1 Utländska utbildningsanordnare

Det står en utländsk utbildningsanordnare fritt att erbjuda en utbildning i Norge utan att begära norsk ackreditering. Utan ackreditering ingår utbildningen alltså inte i det norska systemet för högre utbildning och omfattas därmed inte av de regler och förordningar som gäller för norska universitet och högskolor. Utbildningsanordnaren eller utbildningen kan (men behöver inte) vara ackrediterad i ett annat land. Utbildningsanord-

nare som saknar ackreditering i Norge får emellertid inte använda vedertagna institutionsbetäckningar som universitet, högskola eller vetenskaplig högskola, oavsett språk.

Om en utländsk institution önskar att bli ackrediterad eller erhålla en ackreditering för sin utbildning i Norge så sker det enligt samma bestämmelser som gäller för norska institutioner som söker ackreditering. Om institutionen får ackreditering av NOKUT innebär det att den kan dela ut norsk examen och att utbildningen integreras i det nationella systemet för högre utbildning.

Det finns idag ingen utländsk utbildningsanordnare som erbjuder högre utbildning ackrediterad av NOKUT i Norge. Myndigheten har under de senaste tio åren mottagit ett 15-tal informella förfrågningar från olika utländska institutioner som har undersökt möjligheten att söka norsk ackreditering, men ingen av dessa har resulterat i en formell ansökan till NOKUT. Således har processen för att ackreditera aldrig tillämpats i praktiken för någon utländsk institution eller utbildning erbjuden av utländsk institution. NOKUT känner inte till någon utländsk utbildningsanordnare som erbjuder icke ackrediterad högre utbildning i Norge.

Trots att det i teorin inte föreligger några hinder för en utländsk institution att etablera en ackrediterad utbildning i Norge, kan vissa bestämmelser och omständigheter i praktiken utgöra hinder eller göra det mindre attraktivt för utländska organisationer att etablera sig. Exempelvis kräver den norska universitets- och högskolelagen att det finns både student- och personalinflytande i organisationens översta styrelse, ett krav som kan vara svårt för en utländsk utbildningsanordnare att tillgoda.

NOKUT ser det som föga troligt att en institution skulle välja att etablera sig i Norge utan att söka en norsk ackreditering. Det finns enligt myndigheten goda möjligheter för en utländsk institution att söka och beviljas ackreditering i Norge, så länge som utbildningen uppfyller de formella kraven och uppvisar tillräcklig kvalitet. Ackreditering medför också viss statlig ersättning för utbildningsanordnaren och ger studenterna möjlighet att söka stöd från Lånekassen. En icke ackrediterad utbildning skulle därmed, enligt NOKUT, ha svårt att konkurrera på den nationella utbildningsmarknaden eftersom kostnaden sannolikt skulle bli mycket hög för den enskilde studenten.

2.7 Island

Undervisnings-, forsknings- och kulturministeriet (Mennta- og menningarmálaráðuneytið) har det övergripande ansvaret för högre utbildning på Island. Högre utbildning regleras av högskolelagen (Lög um háskóla 63/2006) som omfattar alla lärosäten som bedriver utbildning som leder till en examen, och som har blivit ackrediterade av ministeriet. Isländska högskolor ackrediteras per ämnesområde vilket ger dem rätt att utfärda

examina inom godkända områden. Ackreditering görs i enlighet med reglerna för ackreditering av högskolan (Reglur um viðurkenningu háskóla 1067/2006). Det finns idag inga högskolor som inte är ackrediterade av ministeriet och det finns således inga utbildningsanordnare som bedriver utbildning utanför systemet.

Enligt högskolelagen kan högskolor drivas som statliga institutioner, ideella organisationer, offentliga bolag eller som andra typer av juridiska personer. Det finns för närvarande sju ackrediterade högskolor på Island, varav fyra är statliga institutioner och lyder under lagen om offentliga högskolor (Lög um opinbera háskóla 85/2008). Tre lärosäten är privata institutioner och lyder under stadgar godkända av ministeriet vilka fastställer deras engagemang inom bland annat forskning.

Samtliga sju högskolor mottar anslag från statsbudgeten, även om ackreditering inte utgör någon garanti för att emotta statsanslag. De statliga högskolorna får större anslag än privata för bl.a. forskning. Privata högskolor får ta ut terminsavgifter medan statliga högskolor endast får ta ut en registreringsavgift. Det finns inga juridiska restriktioner kring avgifternas storlek, däremot fastslås i de kontrakt som ministeriet har med varje högskola att avgifterna måste vara motiverade utifrån den generella ekonomiska situationen i landet.

Undervisnings-, forsknings- och kulturministeriet ansvarar för kvalitetssäkring och tillsyn av den högre utbildningen. Alla högskolor är skyldiga att internt kvalitetssäkra sin egen verksamhet. I enlighet med högskolelagen har ministeriet fastställt regler för kvalitetssäkring av forskning och undervisning, vilka omfattar tillsyn av högskolornas interna kvalitetssäkring samt regelbundna externa utvärderingar av högskolorna.

Sedan 2010 finns under ministeriet etablerat en internationell kvalitetsstyrelse, The Quality Board for Icelandic Higher Education, som består av sex internationella medlemmar. Kvalitetsstyrelsen ansvarar för att organisera och genomföra all extern kvalitetssäkring inom högre utbildning. Kvalitetsstyrelsen har utfärdat ett kvalitetsramverk (Quality Enhancement Framework eller Ráðstefna um gæðamál háskóla) utifrån vilket kvalitetssäkring och tillsyn sker. Till styrelsen finns knutet ett rådgivande kvalitetsråd, The Icelandic Quality Council for Higher Education, som också är etablerat av ministeriet. Kvalitetsrådet utgörs bland annat av rektorerna för Islands sju högskolor.

2.7.1 Utländska utbildningsanordnare

Det finns inga juridiska hinder för utländska utbildningsanordnare att bedriva utbildning på Island men endast institutioner med ackreditering från ministeriet får använda termen *háskóli* som betyder universitet eller högskola. Det finns idag inga utländska utbildningsanordnare på Island och det finns, enligt de intervjuade, heller inget synbart intresse från ut-

bildningsanordnare att etablera sig på Island. Detta beror, enligt ministeriet, på den begränsade utbildningsmarknaden samt att det inte är tillåtet att ta ut omotiverade studieavgifter. Det finns heller ingen större efterfrågan från studenter eftersom det finns en lång tradition på Island av att studera utomlands.

Frågan om hur en utländsk utbildningsanordnare placerar sig i det isländska regelverket är högst teoretisk. Intervjupersoner från Undervisnings-, forsknings- och kulturministeriet vet inte hur en eventuell ansökan om ackreditering skulle hanteras eftersom en prövning aldrig har skett, men det mest troliga är att utbildningsanordnaren får etablera sig som ett privat företag, enligt högskolelagens förutsättningar. För att bli ackrediterade på Island skulle det eventuellt krävas att utbildningsanordnaren är ackrediterad i sitt hemland. Det är inte särskilt troligt att en utländsk aktör skulle få statliga bidrag, eftersom ackreditering inte garanterar statsanslag.

2.8 Sverige

Det svenska högskolesystemet består av universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare. Universitet och högskolor har staten som huvudman och deras verksamhet regleras av högskolelagen (1992:1434) och den kompletterande högskoleförordningen (1993:100). I högskolelagen finns bl.a. bestämmelser kring vilka examina varje lärosäte har rätt att utfärda.

En enskild utbildningsanordnare är en enskild fysisk eller juridisk person som anordnar utbildning och som ägs av en stiftelse, ett företag eller en organisation. För enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd utgör lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina det främsta regelverket. Utöver detta har vissa enskilda utbildningsanordnare särskilda avtal med staten där bl.a. avgiftsfrihet ställs som krav för att få utfärda examina.

Utbildningsdepartementet är ytterst ansvarigt för all utbildning i Sverige. Universitetskanslersämbetet är den statliga tillsynsmyndigheten för högskolor och universitet i Sverige. Myndigheten ansvarar för bl.a. utfärdande av examenstillstånd, prövning av tillstånd, kvalitetssäkring samt juridisk tillsyn av högre utbildning. Ansvar avser alla utbildningsanordnare med examenstillstånd. För enskilda utbildningsanordnare utan examenstillstånd begränsas dock möjligheten att utöva tillsyn av att de flesta författningar som reglerar förvaltningsuppgifter, som t.ex. förvaltningslagen samt större delar av högskolelagen och högskoleförordningen, inte är tillämpliga.

Alla statliga universitet och högskolor får statsbidrag medan enskilda utbildningsanordnare, alltså de icke-statliga aktörerna, måste ansöka hos regeringen om bidrag. Enskilda utbildningsanordnare med examenstill-

stånd, samt de som får statsbidrag, står under Universitetskanslersämbetets tillsyn på samma sätt som statliga lärosäten. Det innebär att utbildningsanordnare som inte uppfyller kraven i lagen om tillstånd att utfärda vissa examina kan få sitt tillstånd återkallat. Ett sådant beslut fattas av regeringen efter framställan av Universitetskanslersämbetet.

Att som enskild utbildningsanordnare ha tillstånd att utfärda examina är varken en förutsättning eller en garanti för att bli beviljat statsbidrag. För enskilda utbildningsanordnare som får statsbidrag är avgiftsfrihet ofta ett villkor i beslutet om examenstillstånd för att förhindra dubbel finansiering.

Alla statliga högskolor har studiestödsrätt, men enskilda utbildningsanordnare måste ansöka om rätten hos regeringen. I likhet med ansökan om statsbidrag är examenstillstånd ingen garanti för att ansökan ska bli beviljad men studiestödsförordningen (2000:655) säger att en enskild utbildningsanordnare kan få studiestödsrätt om utbildningen kan ingå i en examen.

2.8.1 Utländska utbildningsanordnare

I Sverige råder fri etableringsrätt på samma villkor för utländska såväl som svenska anordnare av högre utbildning. Det finns inga specifika hinder för att en utländsk utbildningsanordnare ska kunna få examenstillstånd och regeringen kan besluta om att studier vid en utländsk institution i Sverige ska kunna berättiga till svenska studiemedel. Termen universitet är inte skyddad och är således fri att använda även för en utbildningsanordnare som saknar examenstillstånd.

Universitetskanslersämbetet tar varje år emot en handfull informella förfrågningar från utländska utbildningsanordnare kring hur det svenska regelverket ser ut. Intervjupersonerna upplever dock inte att det finns något större intresse hos utländska utbildningsanordnare att etablera sig i Sverige och det är mycket sällan en förfrågan leder till en ansökan om ackreditering eller examenstillstånd. Det finns idag ingen utländsk utbildningsanordnare i Sverige som har examenstillstånd.

Även om det juridiskt sett inte finns några hinder för utländska utbildningsanordnare, finns ett antal praktiska problem. Lagen om tillstånd att utfärda vissa examina (1993:792) ställer bland annat krav på ett nära samband mellan forskning och utbildning. Det är oklart hur högskolelagen ska tolkas i detta avseende även för svenska lärosäten, och det kan bli svårt för ett utländskt lärosäte som vill bedriva forskning i sitt hemland och utbildning i Sverige. Dessutom måste en utbildningsanordnare som söker examenstillstånd bl.a. ha lokaler, anställda lärare, infrastruktur och kvalitetssäkring på plats vid ansökan. Dessa investeringar är betydande oavsett aktör, men kanske särskilt med tanke på att utbildningsanordnaren inte vet om examenstillståndet kommer att beviljas och det kan vara svårt att få lån för investeringarna.

Ytterligare ett praktiskt hinder är att en enskild utbildningsanordnare med examenstillstånd och statsbidrag inte får ta ut studieavgifter. En utländsk utbildningsanordnare kan ta ut studieavgifter om inte statsbidrag beviljas men kommer att behöva, precis som i övriga Norden, konkurrera med nationella lärosäten som erbjuder avgiftsfri utbildning. Detta kan avskräcka den utbildningsanordnare som etablerar sig i Sverige utav vinstintresse. Studiestödsrätt är heller ingen garanti för en enskild utbildningsanordnare, vilket kan göra det svårt att attrahera studenter.

Enligt en representant för Sveriges förenade studentkårer (SFS) har SFS inga principiella invändningar mot att utländska utbildningsanordnare etablerar sig i Sverige om efterfrågan från studenter finns. Däremot anser SFS att det finns en stor risk för att utländska utbildningsanordnare kan driva på en utveckling mot studieavgifter trots att det strider mot svenska principer om avgiftsfrihet. SFS menar också att det förekommit allvarliga brister när det gäller studenters rättssäkerhet hos enskilda utbildningsanordnare, inte minst hos de som saknar särskilda avtal med staten. Om utländska anordnare ska etablera sig i Sverige är det viktigt att de omfattas av ett regelverk som innebär att studenternas rättssäkerhet garanteras i samma utsträckning som vid statliga lärosäten, såsom att säkerställa att studenter vid utländska lärosäten i Sverige har rätt till organiserat inflytande över sin utbildning samt att studenter får examensbevis för genomförd utbildning. Om det är möjligt att förenkla för utländska utbildningsanordnare att få examenstillstånd utan att tumma på de kvalitetsaspekter som Universitetskanslersämbetet prövar så kan det vara intressant att överväga eventuella förenklingar, menar SFS.

Nedan presenteras de två existerande utländska utbildningsetableringarna i Sverige. De tillhör båda kategorin transnationella utbildningsanordnare. Därefter redovisas ett par aktuella försök till etableringar, Åbo Akademi/Viktor Rydberg Lärarutbildning AB och BFH School of Business (Sweden) AB, samt tre exempel på amerikanska utbildningsanordnare som har bedrivit utbildning i Sverige i samarbete med svenska lärosäten.

World Maritime University

World Maritime University (WMU) etablerades i Malmö 1993 genom ett avtal mellan den svenska regeringen och Internationella sjöfartsorganisationen (IMO), ett specialiserat organ inom Förenta Nationerna. Sverige är värdland för WMU och bidrar via Näringsdepartementet med en tredjedel av WMU:s totala budget.

WMU bedriver master- och forskarutbildning inom havsfrågor. Sedan starten har mer än 3 300 studenter från 162 länder utexaminerats från WMU, och ungefär 200 nya studenter utexamineras årligen. Undervisningen bedrivs i lokaler i Malmö men WMU erbjuder också två mastersprogram i Kina. Även kortare s.k. *professional development courses* erbjuds i Malmö. Majoriteten av de som studerar på plats i Sverige kommer från Sydafrika och Nigeria medan de två mastersprogrammen som är förlagda till Kina främst har kinesiska studenter.

I Sverige har WMU status som ett FN-organ med immunitet som följd. På grund av detta kan WMU inte få status som enskild utbildningsanordnare och därmed inte examenstillstånd i Sverige. Detta har inneburit problem för vissa internationella studenter som inte har fått sin utbildning erkänd i sina hemländer. Däremot erkänns WMU:s examina i vissa andra länder såsom Tyskland, Turkiet och Kina.

I november 2012 togs frågan om examenstillstånd och förändring i lagstiftningen upp vid en debatt i riksdagen för att göra det möjligt för folkrättsliga institutioner att utfärda svensk examen, och därmed undvika att internationella studenter inte får sin utbildning erkänd. Utbildningsministern hänvisade vid detta tillfälle till folkrättsliga åtaganden om immunitet som begränsar möjligheten att vidta åtgärder mot FN-institutioner. En utbildningsanordnare med examenstillstånd måste kunna granskas av Universitetskanslersämbetet och kunna få tillståndet återkallat om brister i verksamheten finns vilket alltså inte skulle vara möjligt så länge WMU har denna immunitet. För att WMU ska få examenstillstånd krävs att huvudmannen, FN, ställer en skrivelse till den svenska regeringen samt att förändringar görs i den internationella konventionen om folkrättslig immunitet, vilket skulle vara en mycket omfattande process.

Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap

Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) är en högskola i Göteborg med utbildningar inom folkhälsovetenskap på master- och forskarnivå. Skolan lyder under Nordiska ministerrådet och finansieras till största del av bidrag från de nordiska ländernas regeringar. Utbildningarna riktar sig till yrkesarbetande i de nordiska länderna och skolan har årligen ca 400 studenter som studerar på deltid parallellt med sitt yrkesarbete.

Nordiska ministerrådet är inte en juridisk eller fysisk person och NHV har därför inte fått examenstillstånd i Sverige. Avsaknaden av examenstillstånd har varit ett stort problem för NHV och lett till missnöje bland studenter, enligt lärosätet självt. NHV ansökte 2012 om ackreditering av sitt mastersprogram hos Agency for Public Health Education Accreditation (APHEA), ett oberoende organ som ackrediterar Master of Public Health eller motsvarande enligt egna riktlinjer. NHV:s ansökan om ackreditering blev formellt godkänd av APHEA under hösten 2012.

Vid de nordiska social- och hälsoministrarnas möte i juni 2013 beslutades att NHV ska läggas ner vid årsskiftet 2014/15. Exemplet kan därmed eventuellt uppfattas som irrelevant eller inaktuellt för en läsare, men vi har valt att inkludera NHV i rapporten då vi menar att dess problem med att erhålla svensk ackreditering är en lärdom också för andra. Det är mycket troligt att ett annat försök till etablering i Sverige av en aktör som på motsvarande sätt har status som internationell organisation kommer uppleva samma problem med ackreditering som NHV gjort.

Åbo Akademi/Viktor Rydberg Lärarutbildning AB

Åbo Akademi i Finland har tillsammans med stiftelsen Viktor Rydberg ansökt hos den svenska regeringen om examenstillstånd för en fristående lärarutbildning. Idén till etableringen kommer från lärarutbildningen i Finland vilken anses knyta samman teori och praktik på ett tydligare sätt än i Sverige, något som också skulle ges stort utrymme i den nya utbildningen. Stiftelsen Viktor Rydberg driver redan tre gymnasieskolor i Stockholmsområdet.

Lärarutbildningen vill utbilda ämneslärare på högstadiet och gymnasiet och planerar att anta 30 studenter per år. Ursprungligen ville skolan endast bedriva det korta lärarprogrammet på 90 högskolepoäng och en ansökan om examenstillstånd för detta lämnades in för tre år sedan. Då den inte godkändes har en ny ansökan inlämnats avseende den långa lärarutbildningen. Utbildningen vänder sig dock fortfarande till de som redan har en utbildning och ämneskunskaper, och tanken är att i framtiden kunna erbjuda endast den korta utbildningen.

Universitetskanslersämbetet yttrade sig i ärendet i slutet av januari 2013 och yrkade avslag på ansökan. Brister ansågs föreligga vad gäller bl.a. lärarresurser, utbildningsmiljö och kvalitetssäkring. När detta skrivs har regeringen ännu inte fattat beslut i ärendet.

BFH School of Business (Sweden) AB

BFH School of Business (Sweden) AB är ett samarbete mellan schweiziska Berner Fachhochschule (BFH Bern) och svenska Centre for Information Logistics (CIL) kring en kandidatutbildning i företagsekonomi. BFH Bern är en fackhögskola med praktiskt inriktade och yrkesinriktade utbildningar på kandidat- och masternivå samt forskningsverksamhet. CIL är ett aktiebolag grundat i Ljungby 2011, som driver yrkes- och högskoleutbildningar i samarbete med Linnéuniversitetet, Internationella Handelshögskolan i Jönköping, Högskolan i Halmstad samt med andra aktörer inom privat och offentlig sektor.

Grunden för den planerade kandidatutbildningen är befintliga kurser som redan ges vid BFH Bern. Programmet ska vara praktiskt inriktat och fungera som ett komplement till de svenska akademiskt grundade utbildningarna i företagsekonomi och bygga på det stora kontaktnät mot yrkeslivet som finns vid BFH Bern. Målsättningen är att 50 studenter ska antas årligen vilka ska få möjlighet att röra sig mellan campus i Bern och i Ljungby.

Det finns en styrelse för BFH School of Business (Sweden) AB med fyra ledamöter, varav två från BFH Bern, en från CIL och en extern. CIL kommer bl.a. att tillhandahålla utbildningslokaler, administrativa resurser, studentstöd, IT-stöd och partnerföretag vid studentprojekt.

BFH School of Business (Sweden) AB har ansökt om examenstillstånd för kandidatutbildningen. Universitetskanslersämbetet avstyrkte ansö-

kan med hänvisning till brist på lärarkompetens och brist på specialiseringar inom utbildningen. Regeringen beslutade i mars i 2013 att avslå ansökan.

Det finns några exempel på amerikanska utbildningsanordnare som har bedrivit utbildning i Sverige i samarbete med svenska lärosäten. Gemensamt för dessa utbildningsanordnare är att de är ackrediterade i sina hemländer samt att de inte har haft som ambition att utfärda svenska examina. De är därmed osynliga i det svenska utbildningssystemet, med undantag för de som har ansökt om studiemedelsrätt.

Springfield College

Ljungskile Folkhögskola samarbetade mellan 1996 och 2004 med amerikanska Springfield College, School of Human Services, kring en masterutbildning. Utbildningen, Master of Science in Human Services, var 16 månader lång och innefattade kurser i ledarskap, arbetslivspedagogik och organisations- och personalutveckling med humanistisk inriktning. Antagningskrav var en kandidatutbildning samt minst fem års relevant arbetslivserfarenhet. Totalt utexaminerades ca 100 studenter.

Merparten av utbildningen bedrevs på plats i Sverige av lärare från Springfield College. Utbildningen var helt finansierad genom studieavgifter som uppgick till SEK 85 000-95 000 exklusive kostnad för en tre veckor lång resa till Springfield College i USA samt internatplats. Utbildningen var inte studiemedelsberättigad men det fanns möjlighet att söka stipendium från Springfield College.

Springfield College är ackrediterat i USA och utbildningen ledde till en amerikansk examen. Enligt intervjupersonen från Ljungskile Folkhögskola fanns en önskan om att utfärda högskoleexamen även i Sverige och man förde en diskussion med Högskolan i Trollhättan/Uddevalla⁷ kring ett samarbete, dock utan resultat. Däremot blev utbildningen validerad av Högskoleverket⁸ och bedömdes motsvara 40 poäng enligt dåvarande svenska system.⁹ Utbildningen lades ner 2004 till följd av lågt söktryck.

Oral Roberts University

Amerikanska Oral Roberts University (ORU) bedrev fram till maj 2014 utbildning tillsammans med Livets Ords Teologiska Seminarium (LOTS). Samarbetet påbörjades 1998 och innebar att ORU bedrev ett kandidatprogram inom nya testamentet samt ett mastersprogram inom pedagogik. LOTS var ekonomiskt ansvarig och ansvarade även för att bestämma kursavgifter. LOTS hade dock inte examenstillstånd i Sverige utan examina utfärdades av ORU som är ackrediterat i USA. Över 100 studenter tog examen genom ORU som inte hade svenskt statsbidrag och inte heller ansökte om examenstillstånd hos Högskoleverket/Universitetskanslersämbetet. 2013 ansökte ORU om studiemedelsrätt men hann besluta om

⁷ Nuvarande Högskolan Väst.

⁸ Nuvarande Universitetskanslersämbetet.

⁹ 60 ECTS poäng.

sin egen nedläggning innan något utslag hade kommit i ärendet. Nedläggningen förklarades i media till stor del bero på ekonomiska svårigheter.

Johnson Wales University

Johnson Wales University (JWU), ett privat och icke-vinstdrivande amerikanskt universitet, etablerade 1994 en svensk filial i Göteborg i samarbete med IHM Business School. Vid filialen kunde studenter läsa det första året av tvååriga masterutbildningar inom företagsekonomi och turism. Det sista året lästes på hemuniversitetet i USA.

JWU är ackrediterat i USA och utfärdade amerikanska examensbevis. 1996 fattade den svenska regeringen beslut om att studerande vid den svenska filialen skulle kunna beviljas studiemedel då utbildningen av Högskoleverket bedömdes vara högskolemässig. Filialen ansökte dock aldrig om svenskt examenstillstånd eller statsbidrag. 2004 lades verksamheten ned. Vi har valt att ha med exemplet av samma skäl som för NHV ovan trots att det är flera år gammalt; alla exempel är intressanta eftersom det finns så pass få, och skulle ett försök till en etablering ske som liknar JWU bör det finnas lärdomar att dra av detta exempel.

2.9 Jämförelse av länderna

Redovisningen i föreliggande kapitel påvisar en relativt homogen nordisk hantering av utländska och transnationella utbildningsanordnare. Detta inkluderar även Färöarna, Grönland och Åland. Länderna har ingen särskild lagstiftning eller reglering av utländska utbildningsanordnare som inte söker ackreditering i något av ländernas utbildningssystem. Istället hänvisar departement och myndigheter till den fria etableringsrätt som gäller för utländska (såväl som inhemska) företag, i detta fall utbildningsföretag. Som aktörer utanför ländernas utbildningssystem har dessa utbildningsanordnare inte rätt till statligt stöd men behöver samtidigt inte underkasta sig ländernas regler för uppföljning, tillsyn och kvalitetssäkring. Utbildningsanordnarna tar istället ut studieavgifter från studenterna och beviljar examina från sina hemländers utbildningssystem vars myndigheter ansvarar för att utbildningen bedrivs enligt de lagar och regler som gäller för ackrediteringen. Etableringsrätten för utländska utbildningsanordnare är något snävare i Danmark och Norge där universitetsbegreppet är skyddat i lag. Detta betyder att utländska lärosäten som inte är ackrediterade i sina hemländer inte får kalla sig universitet i dessa länder, vilket alltså inte är fallet i övriga Norden.

Det finns förnärvarande inga utländska utbildningar ackrediterade i Norden. Troligtvis kan detta förklaras av att det saknas tillräckliga incitament för utländska utbildningsanordnare att söka ackreditering. Även om ingen lag hindrar utländska utbildningsanordnare att ansöka om ackreditering visar vår genomgång att det finns praktiska hinder. Utbildningar som drivs av vinstintresse skulle, vid ackreditering, behöva upphöra med

att ta ut studieavgifter och istället förlita sig på statligt stöd som endast täcker verksamhetens kostnader. För ackreditering behöver en utbildningsanordnare dessutom visa upp en väl utbyggd och fungerande organisation som möter alla de krav som nationella lärosäten är underkastade. Det innebär alltså att en utbildningsanordnare måste bygga upp en kostsam verksamhet först och därefter ansöka utan att veta vad resultatet av ansökan blir. Försök av utländska utbildningsanordnare att få utbildningar ackrediterade har gjorts i Sverige, hittills utan framgång.

Tabell 3 utgör en sammanfattning över myndigheter eller ministerier ansvariga för ackreditering av högre utbildning i de nordiska länderna, alltså dit en utländsk utbildningsaktör bör ställa sin ansökan om denne vill bli ackrediterad i något av länderna. Tabellen illustrerar också det faktum att inget land har några särskilda regler vad gäller ackreditering av utländska utbildningar; dessa underkastas alltså samma ackrediteringsprocess, lagar och kvalitetskrav som inhemska aktörer. Dessa regleringar och krav finns beskrivna i detalj i de lagrum som redogjorts för i detta kapitel. Värt att notera är att ansökningsförfarandet alltså hittills endast prövats i Sverige; förfarandet utgör därmed – än så länge – bara en teoretisk möjlighet i övriga länder.

Tabell 3. Sammanfattning av ackrediteringsförfarandet för utländska utbildningsanordnare

Land	Myndighet/ministerium	Regler för utländska utbildningsanordnare
Danmark	Danmarks Akkrediteringsinstitution	Samma regler och kvalitetskrav som för inhemska utbildningsaktörer. Teoretisk möjlighet, har <i>ej</i> prövats i praktiken
Finland	Utbildnings och kulturministeriet. För universitetsutbildningar krävs lagändring; för Polytechnics krävs operativ licens som utfärdas av regeringen	Se ovan
Norge	NOKUT	Se ovan
Island	Undervisnings-, forsknings- och kulturministeriet	Se ovan
Sverige	Universitetskanslersämbetet	Samma regler och kvalitetskrav som för inhemska utbildningsaktörer. Har prövats i praktiken

Studien har visat att det finns ganska få utländska lärosäten etablerade i de nordiska länderna. Finland sticker ut med tre utländska utbildningsanordnare etablerade i Helsingfors, medan Norge och Island helt saknar exempel på etableringar. I Finlands fall verkar det vara den geografiska och kanske även kulturella närheten till Estland (och Tallinn) som gjort att skolor därifrån upplever det som relativt smidigt att etablera sig i landet. Om utvecklingen kommer att fortsätta med fler etableringar i framtiden är svårt att bedöma. Den av tradition avgiftsfria högre utbildningen i Norden är kanske det svåraste hindret för utländska lärosäten som tar ut studieavgifter.

Tabell 4 sammanfattar några basala uppgifter om de idag existerande utländska etableringarna i Norden som presenterats i föreliggande kapitel. Uppgift saknas kring avgiftens storlek för tre av de fem lärosätena.

Tabell 4. Utländska utbildningsanordnare i Norden, 2014

Skola	Hemland	Värdland	Etableringsår	Antal studenter	Utbildning	Avgift
HBS	UK	DK	1986	50-60	MBA	417500 DKK*
HBS	UK	FI	1986	18-22	MBA	
EBS	EE	FI	2011	160	IBA, MBA	
TLU Law School	EE	FI	2012	70	IBL	3952 EUR**
WMU	FN***	SE	1993	200	M.Sc., Ph.D. PGD	

*Hela utbildningen

**Läsår

***Förenta Nationerna

3. Distansutbildningar och MOOCs

I detta kapitel hanteras distansutbildning och Massive Open Online Courses (MOOCs) som erbjuds från universitet och högskolor i länder utanför Norden. Vi har undersökt om det finns någon reglering i de nordiska länderna för dessa utbildningsformer när de erbjuds från andra länder, om det är möjligt att få en utbildning erkänd och om det är möjligt att få studiestöd då man deltar i utbildningen. Både MOOCs och distansutbildningar erbjuds via internet och är webbaserade, men i övrigt skiljer de sig åt på flera punkter och därför hanteras de separat nedan.

3.1 Distansutbildningar

Många utbildningsanordnare världen över erbjuder kurser eller hela utbildningar på distans. Denna typ av utbildning kan vara helt webbaserad eller en kombination av campusutbildning, där man träffas fysiskt på lärosätet, och distansutbildning via internet. Undervisningen bedrivs i normala fall på lärosätets lärplattform där det är möjligt att ta del av undervisningsmaterial, information och föreläsningar samt att delta i diskussioner eller gruppövningar. Utbildningen kan leda till olika former av examina. Tentamen kan då antingen äga rum på campus, i annan godkänd lokal eller via webben.

I de nordiska länderna finns det ingen reglering för de personer som vill delta i distansutbildningar från andra länder. Om personen har blivit antagen till utbildningen i enlighet med de krav som ställs från utbildningsanordnaren är det fritt att delta i den. Om utbildningen leder till en utländsk examen är det möjligt att få den bedömd vid respektive nordiskt lands ENIC-NARIC-kontor.

Möjlighet till studiemedel för distansutbildningar

Det finns olika möjligheter i de nordiska länderna att få studiemedel vid studier på distans som ges från andra länder. I Danmark och på Färöarna är det inte möjligt att få studiemedel för distansutbildning som ges från andra länder. På Grönland är det däremot möjligt, men det finns vissa kriterier som måste uppfyllas som t.ex. att studierna måste vara godkända av de grönländska myndigheterna och relevanta för det grönländska samhället.

I Finland och på Åland är det inte möjligt att få studiestöd om studierna helt ordnas som distansstudier.

På Island är det möjligt att få studiemedel för distanskurser som ges från andra länder. Reglerna för distansutbildning liknar de för utlandsstudier på plats utomlands. För att få studielån ska studierna bedrivas på heltid, utbildningen vara godkänd som högre utbildning och vara godkänd av LÍN – De isländska studenternas lånefond. Det är möjligt att få studielån för distansstudier för godkända institutioner i alla länder.

I Sverige är det möjligt att få studiemedel om man deltar i distansstudier från ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Det är även möjligt att få studiemedel för distansstudier utanför EU/EES om det finns synnerliga skäl. I Norge är det idag inte möjligt att få studiestöd för distansstudier från andra länder. För närvarande förbereds dock ett förslag om nya regler för studiestöd, eftersom ESA (EFTA Surveillance Authority) har påpekat att det är en skillnad i hur Norge hanterar utländska distansutbildningar och distansutbildningar som ges från Norge. Enligt ESA skulle detta strida mot tjänstedirektivet och principen för likabehandling som gäller lärosäten i EU/EES-området. Förslaget är ännu inte färdigbehandlat.

Det är alltså ännu inte utrett hur Norge bör behandla utländska distansutbildningar, men utfallet kan eventuellt leda till en diskussion om möjligheten att få studiemedel i Danmark och Finland för distansutbildning från andra länder.

3.2 MOOCs

MOOCs kan liknas vid en form av distansutbildning som erbjuds av olika lärosäten världen över via internet. Kurserna är gratis och det finns inga inträdeskrav – man kan fritt ta del av en kurs utan att söka eller vara behörig.

Vad som karaktäriserar MOOCs är att de i hög utsträckning ges av prestigeuniversitet och att de är designade för att nå ett stort antal deltagare. Kurserna liknar universitetskurser, men ger normalt sett inga utbildningspoäng. Det är inte nödvändigt att göra prov och man kan inte få någon examen, även om enstaka undantag finns. Däremot är det ofta möjligt att få ett intyg eller *badges* som bevis på deltagandet. Hur stor genomströmningen av fullföljande studenter är har diskuterats utförligt, och är delvis en definitionsfråga då man kan fullfölja en kurs men inte begära ett kursbevis. MOOC-utvalget i Norge (mer nedan) sammanfattar en del av dessa diskussioner och nämner siffror på genomströmningen mellan fem och 25 procent. Andra källor nämner både liknande och olika siffror.¹⁰

¹⁰ NOU 2014:5. *The Economist* redovisar siffran 10% fullföljande studenter som läser en MOOC för första gången (29 juni 2014:sid 21). Titlestad (2013:57) redovisar siffran 44 % fullföljande studenter.

Universitet erbjuder MOOCs bl.a. för att marknadsföra sig, nå nya studentgrupper, sprida kunskap och utveckla pedagogik. Hur många MOOC-kurser som erbjuds från europeiska länder uppdateras regelbundet i European MOOCs Scoreboard.¹¹ Där framgår att danska universitet erbjuder flest MOOC-kurser i de nordiska länderna, hela 18 stycken, medan finska universitet erbjuder fem MOOC-kurser, svenska universitet fyra och norska universitet en MOOC-kurs. Det var emellertid Helsingfors universitet som var först i de nordiska länderna med att erbjuda en MOOC-kurs, redan 2010.¹²

MOOC-kurserna distribueras via olika lärplattformar. Det finns numera många lärplattformar för MOOCs, men några av de största plattformarna är Coursera, edX, Udacity och FutureLearn. Plattformarna samlar olika partners, främst universitet, som erbjuder sina MOOC-kurser via respektive plattform. De fyra stora lärplattformarna, deras bakgrund, driftform, antal partners och kurser liksom de nordiska partners som ingår, framgår av Tabell 5. De MOOC-kurser som erbjuds via plattformarna omfattar en stor mängd ämnesområden som teknik, humaniora, juridik och medicin. Det dominerande språket är engelska, men det finns även kurser på t.ex. kinesiska, spanska och franska.

Deltagarna på MOOC-kurserna är troligtvis med för att de vill bli bättre på något eller kanske testa en viss utbildning innan de söker utbildningen. I en undersökning svarade de som deltagit i MOOCs att de två främsta skälen till att delta i MOOCs var att kunna avancera på arbetet och nyfikenhet.¹³

Det finns mycket begränsad sammanställd information om vilka som deltar i MOOCs. De flesta undersökningar som har genomförts om deltagarna är gjorda av de lärplattformar som erbjuder MOOCs. Enskilda universitet som erbjuder MOOCs, som t.ex. Harvard, MIT och University of Pennsylvania, har nyligen gjort undersökningar om vilka deltagarna är. Undersökningarna visar att en genomsnittlig MOOC-deltagare är en högt utbildad yrkesaktiv ung man med universitetsexamen från västvärlden.¹⁴

¹¹ http://www.openeducationeuropa.eu/sv/european_scoreboard_moocs, Uppdaterad 1 augusti 2014

¹² Tid för MOOC. MOOC-utvalgets delrapport

¹³ Christensen, Gayle et al. (2013), *The MOOC Phenomenon: Who Takes Massive Open Online Courses and Why?*

¹⁴ Fowler (2013), Harvardx: <http://harvardx.harvard.edu/harvardx-insights> och MITx Insights: <http://odl.mit.edu/insights/>, 2014-06-18

Tabell 5. Fyra stora lärplattformar, partners och kursutbud

	Coursera	edX	FutureLearn	Udacity
Bakgrund	Har sitt ursprung på Stanfords universitet. Lanserades i april 2012.	Har sitt ursprung på Harvard och MIT. Första kursen lanserades i oktober 2012.	Plattform som till stor del ägs av Open University i Storbritannien. Grundades i december 2012.	Har sitt ursprung på Stanfords universitet. Grundades i juni 2011.
Driftform	Kommersiellt företag.	Icke-kommersiellt företag som finansieras av Harvard, MIT och privata bidrag.	Ägs och finansieras av Open University.	Kommersiellt företag.
Partners och kursutbud i augusti 2014	110 partners, 734 kurser. Brett kursutbud inom många områden.	36 partners, 238 kurser. Brett kursutbud inom många områden.	40 partners, 52 kurser. Brett kursutbud inom många områden.	39 kurser som erbjuds av bl.a. Georgia Tech och San José State University, men även av företag som Google och Facebook. Kurser inom IT- och teknikområdet.
Nordiska partners	– Köpenhamns universitet – Copenhagen Business School – Danmarks tekniska universitet – Lunds universitet	– Karolinska institutet	– Oslo universitet	

Källa: MOOC til Norge (NOU 2014:5), www.coursera.org, www.edx.org, www.futurelearn.com, www.udacity.com.

Eftersom det finns så lite information om deltagarna i MOOCs går det inte heller att säga särskilt mycket om deltagandet i de nordiska länderna. I en sammanställning som Harvard har gjort av registrerade deltagare vid MOOC-kurser under perioden hösten 2012 till våren 2014 framgår att totalt 1 331 043 personer från 195 länder hade registrerat sig och av dessa var 15 837 från de nordiska länderna.¹⁵ Det kan finnas skäl att gå vidare med att undersöka deltagandet i MOOC-kurser i de nordiska länderna och även vad deltagandet leder till.

Eftersom MOOCs inte är formella universitetskurser är det inte möjligt att få studiemedel för att delta i dem. Det finns fortfarande oklarheter i hur man i de nordiska länderna ska värdera ett intyg från ett MOOC och

¹⁵ Nesterko, S. O., Seaton, D. T., Kashin, K., Han, Q., Reich, J., Waldo, J., Chuang I., & Ho, A. D. (2014). World Map of Enrollment (HarvardX Insights), <http://harvardx.harvard.edu/harvardx-insights/world-map-enrollment>.

det är dessutom svårt att bevisa att det är rätt person som har gjort ett prov. Det är även oklart hur en MOOC ska hanteras t.ex. vid validering av reell kompetens.

I de nordiska länderna pågår utredningar, debatter och diskussioner om MOOCs. Dessa handlar främst om hur MOOCs generellt ska betraktas som fenomen och om ländernas lärosäten ska erbjuda MOOCs, snarare än vilka personer i de nordiska länderna som deltar i MOOCs och vad deras deltagande leder till. På nordisk nivå har MOOCs diskuterats inom ramen för det nordiska universitetssamarbetet.

I Sverige har regeringen tillsatt en utredning om högskolans utbildningsutbud (Dir. 2014:54). Utredaren ska bl.a. analysera möjligheter och hinder då det gäller införandet av MOOCs i den svenska högskolan, inklusive finansiering och eventuellt tillgodoräknande av kurserna samt föreslå om, på vilket sätt och i vilken omfattning öppen nätbaserad utbildning kan rymmas inom den svenska högskolan. Utredaren ska redovisa sina förslag senast den 15 oktober 2015.

I Norge tillsattes MOOC-utvalget i juni 2013 och en slutrapport lämnades till Kunnskapsdepartementet den 16 juni 2014. Utredningen hade till uppgift att utreda vilka möjligheter och krav som följer av MOOCs, kartlägga utvecklingen, sammanställa kunskap och lämna rekommendationer om hur norska myndigheter och institutioner ska förhålla sig till utvecklingen.

Utredningen föreslår bl.a. att det behövs satsningar för att utveckla norska MOOCs och att Norge tar initiativ till ett nordiskt samarbete om en gemensam satsning på att marknadsföra nordiska MOOCs internationellt. Inom några områden behövs ytterligare utredningar om exempelvis möjligheterna till studiestöd vid deltagande i MOOCs. Utredningen menar vidare att lärosätena och dess institutioner måste utveckla rutiner för validering av MOOCs.

Även i de övriga länderna diskuteras MOOCs. Enligt uppgift från Finland är detta en högaktuell fråga för ministeriet och lärosätena. Det finns även speciella arrangemang i några länder. Ett exempel är Färöarnas universitet där det finns lokaler för studenterna där de kan ägna sig åt distansstudier eller MOOCs.

En fördjupad diskussion och reflektion om utvecklingen av MOOCs i Norden följer i nästa kapitel, som också utgör undersökningens avslutningskapitel.

4. Reflektioner och förslag till fortsatta nordiska initiativ

4.1 Reflektioner

Allt sammantaget får det konstateras att det inte finns några kritiska legala hinder för utländska utbildningsanordnare att etablera sig i Norden, varken för att ge avgiftsfinansierad utbildning som då sker vid sidan av det ordinarie (statsstödda) utbildningssystemet, eller för att etablera utbildning och utbildningsinstitutioner som ingår i det ordinarie utbildningssystemet. I det senare fallet finns dock betydande praktiska utmaningar som behöver lösas, kopplade till ackreditering, kvalitetssäkring, etc.

I verkligheten har mycket få etableringar skett. Som vi sett handlar det om en handfull sammanlagt, i Danmark, Finland och Sverige. Visst intresse fortsätter finnas för nya etableringar som kan sägas komplettera det befintliga utbildningssystemet och dess utbud. Vi kommer förmodligen se ytterligare några etableringar de närmsta åren, men några mera talrika försök är knappast sannolika. Orsaken är förstås att en av förutsättningarna för att etablera sig som utbildningsanordnare i ett annat land normalt är att man lyckas bedriva en vinstgivande verksamhet, eller som minst att verksamheten kan täcka sina kostnader. I Norden, med sin tradition av gratis högre utbildning för studenterna, saknas förutsättningarna för att bedriva avgiftsbelagd utbildning mer än på yttersta marginalen. Och, som sagt, att bli en del av det statsstödda utbildningssystemet är en lång och komplicerad process, som det i princip saknas motiv för en utländsk utbildningsanordnare att genomgå.

Skulle det vara önskvärt om fler utländska utbildningsanordnare etablerade sig i Norden? Skulle mångfalden av utbildningar öka, skulle nya perspektiv och nya utbildningsformer eventuellt kunna bidra till en kvalitetshöjning och pedagogisk positiv stimulans för de befintliga universiteterna och högskolorna (och andra mindre inhemska utbildningsanordnare) i Norden? Eller vill vi snarare skydda utbildningssystemen från en sådan diversifiering av utbildningsanordnare, exempelvis med frågan om oseriösa utbildningsanordnare i åtanke? Det rimligt att utbildningssektorns olika företrädare – universitets- och högskoleledningar, fackliga organisationer, studentorganisationer, näringslivet och utbildningspolitiker – funderar på sådana frågor och tar ställning. Beroende på vad för ståndpunkt man kommer fram till kan olika legala förändringar behöva

diskuteras, och myndigheters praktiska hantering av utländska utbildningsanordnare och deras ansökningar behöva förändras.

MOOCs har berörts särskilt i denna studie. Det är knappast för mycket sagt att alla tänkbara fora för debatt om utbildnings- och högskolefrågor i dessa dagar flödar över av inlägg om MOOCs. Inte sällan påtalas den dramatiska omvandling som de befintliga universiteten i världen och deras undervisningsformer står inför som en följd av MOOCs. Samtidigt får man notera att än så länge har inte några mera genomgripande förändringar skett; det som hänt är att MOOCs ges, att många anmäler sig och går (delar av) MOOCs, och att få slutför dem. Det förefaller dock finnas ett visst intresse bland en andel av kursdeltagarna för att betala en mindre summa för att få ett kursintyg eller motsvarande, framför allt om det är ett internationellt känt universitet som givit kursen.

Vår genomgång visar att inga särskilda regler finns rörande MOOCs och att MOOCs jämföras med vilken annan icke-ackrediterad utbildning som helst. Enligt vad som framkommit i denna studie utgör MOOCs ännu så länge inte något särskilt problem och behovet av regelförändringar har därför hittills upplevts som ringa. Framtiden får utvisa om förändringar behöver ske, exempelvis rörande kvalitetssäkring, studielån och validering. Det är också möjligt att många MOOCs omvandlas till vanliga distansutbildningar med tiden, och faller då inom ramen för de regler som gäller i respektive land, eller att MOOCs integreras i ordinarie utbildningsprogram på så vis att delar av en utbildning ges som en MOOC, medan andra delar ges på campus.

Vi har inte i denna studie underlag för att diskutera MOOCs i en vidare mening men tillåter oss en fri reflektion. Vi tycker oss ha noterat att det i stort saknas en debatt om det eventuella värde som det innebär att genomföra en utbildning på plats på ett fysiskt campus, vad gäller andra aspekter än de rent bokliga – ibland tycker vi oss uppleva att olika debattinlägg om MOOCs rentav andas en viss skadeglädje riktad mot traditionella former för högre utbildning. Men, kontakt med lärare, kontakt med studentkamrater, byggandet av framtida kollegiala nätverk, personlig utveckling genom själva den dynamiska miljön på ett campus inklusive ett nöjsamt studentliv, möjligheten att bli ”upptäckt” av forskande lärare och introducerad till forskarutbildning, och också den inte oviktiga status som det kan innebära att ha gått på ett visst lärosäte och som nog inte kan ersättas av ett MOOC-kursintyg med lärosätets logotype på – är alla aspekter av högre utbildning som talar ganska starkt för att utbildning på ett campus kommer fortsätta vara det dominerande sättet även i framtiden. I snart sagt alla dessa avseenden kommer en utbildning i form av såväl ren distansutbildning som MOOCs till korta. Självklart behövs olika former av utbildning för att möta olika människors skilda behov, men vi efterlyser en nyansering i debatten om MOOCs vad gäller alla de nämnda aspekterna av en högre utbildning och dess långsiktiga värde.

4.2 Vad kan göras på nordisk nivå?

Självklart bör de nordiska länderna fortsätta och i förekommande fall fullfölja det arbete som bedrivs på europeisk nivå med de nationella kvalifikationsramverken, erkännandefrågor och andra frågor kopplade till utländska utbildningsanordnare. Detta arbete kan med fördel bedrivas i samråd och dialog de nordiska länderna emellan och inte minst rörande varandras utbildningar. Inspiration kan exempelvis hämtas från hur Nederländerna och Flandern har samarbetat med erkännande av varandras utbildningar.

Frågan om bluffuniversitet har berörts i det ovanstående. Här menar vi att det finns potential för att bättre samordna sig inom Norden, och lära av vad som görs i grannländerna. Det är möjligt att man skulle kunna samarbeta på olika sätt. Det faktum att universitetsbegreppet är lagskyddat i Norge och Danmark skänker större juridiska möjligheter att motarbeta bluffuniversitet i dessa länder, och ett sådant lagskydd kan givetvis övervägas även i övriga Norden. I vilket fall är fenomenet med bluffuniversitet allvarligt då det riskerar att drabba den enskilde studenten hårt, och enligt uppgift också resurssvaga eller särskilt sårbara studentgrupper i högre grad än andra, såsom exempelvis studenter med utländsk bakgrund vilka eventuellt inte är fullt insatta i hur utbildningssystemet fungerar och därmed lättare kan bli lurade.

Kunskapen om utländska utbildningsanordnare skulle behöva fördjupas på ett antal områden. Det vore bland annat intressant att veta mer om vilka studenter som väljer att läsa vid de utländska utbildningar som ges på plats i Danmark och Finland, exempelvis, och varför de valt att göra det. Vilken marknadspotential finns för sådana utbildningar och hur pass attraktiva uppfattas de vara? Det vore också av intresse att få bättre kunskap om vilka utländska utbildningsanordnare som sonderar möjligheten att etablera sig i Norden, antingen genom en formell kontakt med berörda myndigheter, eller på egen hand, även om de inte fullföljer med ett konkret försök till etablering.

Avslutningsvis: studien har visat att det förnärvarande inte finns någon ackrediterad utländsk utbildning i något av de nordiska utbildningssystemen. Anledningen till det, som diskuterats ovan, är en kombination av avsaknad av förutsättningar att bedriva avgiftsbelagd ackrediterad utbildning samt en tillsynes lång och komplicerad process som utbildningsanordnaren måste genomgå. Om de nordiska länderna anser det önskvärt att underlätta för utländska etableringar kan det finnas skäl att, som en direkt förlängning av denna studie, undersöka möjligheterna till ett närmare nordiskt samarbete kring ackrediteringsfrågan med målet att nå en gemensam nordisk modell. Eftersom det finns en lång tradition av samarbete och rörlighet mellan nordiska lärosäten vad gäller studenter, forskare och lärare vore det givetvis önskvärt med liknande ackrediteringsregler som säkerställer en gemensam kvalitetsnivå. Det skulle också göra

den nordiska utbildningsmarknaden mer enhetlig och förutsägbar för potentiella nya aktörer som funderar på att etablera sig i Norden.

Till listan av möjliga nordiska samarbetsområden med syfte att möta en global utbildningsmarknad i förändring kan även export av nordiska utbildningar utomlands fogas. Frågor som bör diskuteras är vilka fördelar och eventuella nackdelar en ökad exponering av nordiska utbildningar utomlands kan innebära för den nordiska utbildningssektorn och om det vore önskvärt med en gemensam nordisk "exportstrategi" av utbildning. Här bör även nordiska MOOCs ingå som en komponent.

En än grundligare genomlysning av MOOCs vore också välkommet; hur utvecklas fenomenet internationellt samt med bäring på nordiska studenter, vad anser olika parter inom utbildningsvärlden, vilka är för- och nackdelarna, och hur kan kvalitetssäkring, validering, examination, och studenträttigheter rörande MOOCs hanteras? Nordiska ministerrådet skulle kunna ta initiativ till att studier och diskussioner om dessa olika frågor kom till stånd.

Executive Summary

Nordic Council of Ministers has registered an increased interest from foreign education providers to establish themselves in the Nordic countries. This interest should be considered as part of an international trend, where education is increasingly traded like any other commodity or service in the global market, and where the physical location of a campus is no longer a decisive factor for supply and demand.

Although the trend is regarded as positive, it is not possible to rule out the inclusion of some dubious elements among these initiatives, which could pose problems for students who enrol in the education. The reason is that the regular control systems implemented to examine national education systems do not apply in cases when an education is not accredited in the host country. This issue is of particular interest in a Nordic context where the education systems are free of charge while foreign education providers, who establish themselves in a Nordic country, are financed by tuition fees.

The purpose of this study is to investigate the current legal framework and administrative procedures that determine the conditions for students attending foreign education in the Nordic countries (Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, as well as Greenland, Faroe Islands and Åland) including rules related to study grants, accreditation, examination, quality assurance, etc.

The study includes education at university and college level in the Nordic countries, including professional bachelor programmes in Denmark and Polytechnics (also known as universities of applied sciences) in Finland. This corresponds to levels 6 and 7 on the International Standard Classification of Education's (ISCED) 8-point scale. The study also includes the non-physical Massive Open Online Courses (MOOCs) and other distance learning.

The assignment was carried out by Faugert & Co Utvärdering AB during November 2013 to August 2014. The data collection consisted of desk research and in-depth interviews with 33 representatives of ministries and governmental agencies, as well as the foreign education providers themselves.

The study shows that there are currently five foreign education establishments (including transnational educations) in the Nordic countries (three in Finland and one each in Denmark and Sweden). This might seem to be a rather insignificant number given the huge amount of universities in the world. Still, the number should be seen in relation to the total number of similar establishments globally, which amounted to around 200 in

2011. None of these five establishments are accredited their respectively Nordic host country. They are however accredited in their home countries. The study shows that these education establishments are not regulated by the current Nordic host country's laws and regulations which are applicable to the national educational systems. Instead they are treated largely as business companies on a free market. Since they are not entitled to governmental subsidies, as national universities and colleges, they fund their activities by tuition fees. Host country regulations for supervision and quality assurance do not apply, but is managed by their home country (where they are accredited).

Unlike in the other Nordic countries, the university concept is protected by law in Denmark and Norway, making it a bit more difficult for unreliable education providers to establish themselves in these countries. Currently there are no example of a foreign education that has become accredited in a Nordic country.

There are currently no regulations preventing any one in the Nordics to take part in distance learning provided by a foreign university or other kind of education provider. Furthermore, it is possible to have a degree earned through foreign distance education validated by the Nordic countries' respective ENIC-NARIC offices. At present, only Greenland, Iceland and Sweden offers study grants for taking part in distance learning provided from abroad. None of the Nordic countries, however, have recognised MOOCs as a formal education where ECTS study units can be given, which means that it is not possible to receive student grants to participate in such courses. Moreover, there is no clear strategy on how a MOOC certificate should be regarded. For instance, it is difficult to validate who has actually conducted the studies, the person who claims to have completed a course or someone else. A discussion about the status of MOOCs are currently ongoing in the Nordic countries, where issues such as how MOOCs should be treated in general and if the Nordic universities should offer MOOCs themselves have been raised. These questions are discussed on the Nordic level as well, for instance within the framework of the Nordic university cooperation.

Nordic Council of Ministers could initiate further studies or discussions based on different aspects sprung from the analysis presented here. For example, there are good reasons to explore the possibilities for closer Nordic cooperation on accreditation issues with the goal of reaching a common Nordic model that can form the basis for how foreign education providers could be handled. A careful review of MOOCs would also be of interest that highlight different aspects of how the phenomenon develops internationally, including quality assurance, validation, assessment, and student rights.

Referenser

Christensen, Gayle et al. (2013), *The MOOC Phenomenon: Who Takes Massive Open Online Courses and Why?*

Europeiska kommissionen: http://ec.europa.eu/eqf/home_en.htm, European Qualification Framework, (hämtad 2014-06-24)

Fowler, Geoffrey A (2013): *Survey: MOOC Students are Elite, Young and Male.* <http://blogs.wsj.com/digits/2013/11/20/survey-mooc-students-are-elite-young-and-male-2/> (hämtad 2013-12-11)

Harvardx: <http://harvardx.harvard.edu/harvardx-insights> (hämtad 2014-06-18)

MITx Insights: <http://odl.mit.edu/insights/> (hämtad 2014-06-18)

MOOC til Norge. Nye digitale læringsformer i høyere utdanning, Norges offentlige utredninger 2014:5

Myndigheten för yrkeshögskolans årsrapportering (2010): *Förslag till svenskt kvalifikationsramverk*

Titlestad, Gard (2013): *MOOC i et internasjonalt perspektiv: Ny global agenda for innovasjon i høyere utdanning*, International Council for Open and Distance Education, ICDE

The Economist: The future of universities. The digital degree. 28 juni 2014, sid 20-22

The Observatory on Borderless Higher Education (2012): *International Branch Campuses Report Final*

Bilaga A Intervjupersoner

Andersson, Jenny	Sveriges förenade studentkårer
Baldursson, Magnús Diðrik	The Quality Board for Icelandic Higher Education
Blomqvist, Carita	Utbildningsstyrelsen, Finland
Boisen, Lene Britt	Styrelsen for videregående uddannelser, Danmark
Bringle, Sara	Utbildningsdepartementet, Sverige
Bruun Pedersen, Allan	Styrelsen for videregående uddannelser, Danmark
Gjerdrum, Eva	Norges Universitet
Granfelt, Marianne	Sveriges universitets- och högskoleförbund
Grauberg, Indrek	Tallinn University Law School
Gunnarsdóttir, Hellen	Mennta- og menningarmálaráðuneytið (Ministeriet för utbildning, forskning och kultur), Island
Herjevik, Mikael	Universitetskanslerämbetet, Sverige
Holmedal-Hagen, Øystein	Kunnskapsdepartementet, Norge
Johansen Meza, Trine	NOKUT, Norge
Juslin, Rainer	Utbildnings- och kulturavdelningen, Ålands landskapsregering
Lainevee, Sigrid	Estonian Business School, Estland
Landh, Margaretha	Myndigheten för yrkeshögskolan, Sverige
Lindén, Olof	World Maritime University, Malmö
Lüchau, Elizabeth	Uddannelser- og Forskningsministeriet, Danmark
Matula, Annu	Henley Business School, Helsingfors
Nytoft, Jesper	Henley Business School, Köpenhamn
Nordqvist, Per	F.d. Ljungskile folkhögskola, Sverige
Olaussen, Immanuel	Kunnskapsdepartementet, Norge
Olsen, Karl Kristian	Uddannelse og forskning, Departementet for Uddannelse, Kirke, Kultur og Ligestilling, Grønlands Repræsentation
Ossiannilsson, Ebba	Lunds universitet, Sverige

Petersson, Lars	Universitets- och högskolerådet ENIC/NARIC office, Sverige
Sjóvará Jacobsen, Kristianna	Mennta- og menningarmálaráðuneytið (Ministeriet för utbildning, forskning och kultur), Island
Skimutis, Stefan	Myndigheten för yrkeshögskolan, Sverige
Smogeli, Ellen	Kunnskapsdepartementet, Norge
Titlestad, Gard	International Council for Open and Distance Education
Vassbotten, Lars	Kunnskapsdepartementet, Norge
Vilberg, Jón	Mennta- og menningarmálaráðuneytið (Ministeriet för utbildning, forskning och kultur), Island
Vinther-Jørgensen, Tue	Evalueringsinstitut udforsker og udvikler, Danmark
Vourinen, Birgitta	Undervisnings- och kulturministeriet, Finland